

۲۲۴۵۹۱۹
سابقه اول

راهنمای نگارش لوایح

فن دفاع ۵

(حقوقی - کیفری «ویژه مواد مخدر»)

www.ketab.ir

مشمول بر:

انواع لوایح (بدوی - تجدیدنظر - فرجامی - اجرایی)

احکام / دادخواست / نظریات مشورتی

آراء وحدت رویه / نکات کلیدی / ...

تألیف:

دکتر جعفر اخترنیا

سرشناسه	: اخترنیا، جعفر، ۱۳۵۴
عنوان و نام پدیدآور	: راهنمای نگارش لوایح (۲) (فن دفاع) حقوقی - کیفری
مشخصات نشر	: تهران: کتاب آوا، ۱۴۰۲
مشخصات ظاهری	: ۵۴۸ ص
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۸۰۱-۶
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: نگارش علمی و فنی - حقوق - دستنامه‌ها
موضوع	: Legal composition -- Handbooks, manuals, etc.
رده بندی کنگره	: ۱۷۱۰ KMH
رده بندی دیویی	: ۵۵۰۵۵/۳۴۷
شماره کاتالوگ ملی	: ۹۴۶۲۰۵۵

راهنمای نگارش لوایح (فن دفاع ۵) حقوقی - کیفری

مؤلف:	جعفر اخترنیا
ناشر:	کتاب آوا
نوبت چاپ:	اول - ۱۴۰۲
شمارگان:	۲۰۰ نسخه
قیمت:	۵۰۰,۰۰۰ تومان
شابک جلد پنجم:	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۸۰۱-۶
شابک دوره:	۹۷۸-۶۰۰-۳۴۶-۰۷۴-۴

نشانی مرکز پخش: تهران، خیابان انقلاب، خ ۱۲ فروردین، بن‌بست حقیقت، پلاک ۴، طبقه دوم
شماره تماس: ۶۶۴۶۷۱۵۰

www.avabook.com

فروشگاه اینترنتی:

نشانی مرکز پخش: تهران - خیابان انقلاب - خیابان فخر رازی - تقاطع ژاندارمری پلاک ۱/۷۱ شماره‌های تماس:
۶۶۴۱۶۰۰۷ - ۶۶۴۱۶۰۰۴ - ۶۶۴۰۷۹۹۳ - ۶۶۹۷۴۱۳۰ - ۶۶۹۷۴۶۴۵
نشانی فروشگاه: اسلامشهر، خیابان میاد شیرازی، روبروی دانشگاه آزاد، جنب دادگستری
شماره تماس: ۵۶۳۵۴۶۵۱

هرگونه تکثیر این اثر از طریق ارسال یا بارگذاری فایل الکترونیکی، یا چاپ و نشر کاغذی آن بدون مجوز ناشر، به هر شکل، اعم از فایل، سی‌دی، افست، ریسوگراف فتوکپی، زیراکس یا وسایل مشابه، به صورت متن کامل یا صفحاتی از آن، تحت هر نام اعم از کتاب، راهنما، جزوه، یا وسیله کمک آموزشی، در فضای واقعی یا مجازی، و همچنین توزیع، فروش، عرضه یا ارسال اثری که بدون مجوز ناشر تولید

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه
۱۷	فصل اول: کیفری (مواد مخدر).....
۱۸	لایحه وکیل متهم (اعتیاد) در دادسرا.....
۱۹	لایحه دفاعیه وکیل متهم / تهیه وسایل.....
۱۹	مخصوص استعمال مواد مخدر.....
۲۰	ادامه لایحه.....
۲۱	لایحه دفاعیه وکیل متهم به استعمال مواد.....
۲۱	مخدر / معاونت در استعمال.....
۲۴	«لایحه».....
	تقاضای عدول از دستور عدم نیاز ارسال مواد مخدر مکشوفه به آزمایشگاه بدلیل وزن بالای مواد
۲۴	مخدر.....
۲۵	«ادامه شرح لایحه».....
۲۶	«ادامه شرح لایحه».....
۲۷	«ادامه شرح لایحه».....
۲۸	«ادامه شرح لایحه».....
۲۹	«ادامه شرح لایحه».....
۳۰	«ادامه شرح لایحه».....
۳۱	لایحه دفاعیه وکیل منهم به استعمال مواد.....
۳۱	مخدر در گذشته و اعتیاد.....
۳۴	لایحه دفاعیه وکیل متهم به دایر کردن.....
۳۴	اداره کردن مکان برای استعمال مواد مخدر.....
۳۷	لایحه دفاعیه وکیل متهم به.....
۳۷	اختصاص واحد (مسکونی - تجاری - صنعتی و...).....
۳۷	به انبار مواد مخدر.....
۴۰	لایحه دفاعیه وکیل مأمور متهم به آوردن.....
۴۰	مواد مخدر به زندان، بازداشتگاه.....
۴۲	نمونه لایحه دفاعیه/ جلسه اول رسیدگی دادگاه انقلاب.....
۴۳	ادامه لایحه.....
۴۴	ادامه لایحه.....
۴۵	ادامه لایحه.....

- ۴۶ « نمونه لايحه دفاعيه / جلسه اول رسيدگي دادگاه انقلاب »
- ۴۷ ادامه لايحه
- ۴۸ « نمونه لايحه دفاعيه / جلسه اول رسيدگي دادگاه انقلاب »
- ۴۹ « نمونه لايحه دفاعيه / جلسه اول رسيدگي دادگاه انقلاب »
- ۵۰ « لايحه دفاعيه / جلسه اول رسيدگي امور كيفري »
- ۵۱ « نمونه لايحه تجديد نظر خواهي / از رأي كيفري »
- ۵۲ نمونه لايحه
- ۵۴ « نمونه لايحه تجديد نظر خواهي »
- ۵۵ ادامه لايحه
- ۵۶ فصل دوم / الف آيين نامه كميسيون عفو و بخشودگي
- ۵۷ آئين نامه كميسيون عفو، تخفيف و تبديل مجازات
- ۶۳ فصل دوم / ب نظريات مشورتي « كيفري » ق.آ.د.ك و ساير قوانين سابق
- ۹۹ فصل سوم آيين دادرسي مدني - مختصر
- ۱۰۰ فصل سوم / الف آيين دادرسي مدني (مختصر)
- ۱۰۱ آيين دادرسي مدني (به اختصار)
- ۱۱۸ فصل سوم / ب
- ۱۱۸ انواع لوايح حقوقي / كيفري / امور حسبي / تجارتي
- لايحه وكيل جديد خواهان (جلسه اول دادرسي) به خواسته مطالبه ثمن نسبت به قسمتي از مبيع كه باطل شده است
- ۱۱۹ مبيع كه باطل شده است
- لايحه دفاعيه وكيل خوانده (جلسه اول دادرسي) در برابر دعوي خواهان اعلام فسخ تقسيم و تقسيم نامه عادي به علت مغبون شدن
- ۱۲۲ تقسيم نامه عادي به علت مغبون شدن
- لايحه دفاعيه وكيل خوانده ردیف اول (جلسه اول دادرسي) اخذ به شفعه
- ۱۲۵ لايحه دفاعيه وكيل خوانده ردیف اول (جلسه اول دادرسي) اخذ به شفعه
- «نمونه لايحه تجديد نظر خواهي» تاييد فسخ قرارداد / انفساخ / الفاظ عقود
- ۱۲۸ «نمونه لايحه تجديد نظر خواهي» تاييد فسخ قرارداد / انفساخ / الفاظ عقود
- لايحه وكيل جديد خواهان (جلسه اول رسيدگي) به خواسته صدور حكم بر بطلان عقد بيع و اعلام بي اعتباري مابيعه نامه به علت عدم قيد مدت در خيار شرط
- ۱۳۰ اعلام بي اعتباري مابيعه نامه به علت عدم قيد مدت در خيار شرط
- لايحه وكيل خوانده (جلسه اول رسيدگي) اعلام بطلان معامله به علت وجود اكراه
- ۱۳۲ لايحه وكيل خوانده (جلسه اول رسيدگي) اعلام بطلان معامله به علت وجود اكراه
- لايحه وكيل جديد خواهان (جلسه اول رسيدگي) به خواسته اعلام بطلان عقد بيع به علت فقدان اهليت
- ۱۳۶ لايحه وكيل جديد خواهان (جلسه اول رسيدگي) به خواسته اعلام بطلان عقد بيع به علت فقدان اهليت
- «نمونه لايحه دفاعيه خوانده/ جلسه اول رسيدگي حقوقي» مطالبه خسارت وجه التزام قراردادي از ورث متعهد
- ۱۳۹ «نمونه لايحه دفاعيه خوانده/ جلسه اول رسيدگي حقوقي» مطالبه خسارت وجه التزام قراردادي از ورث متعهد
- لايحه دفاعيه وكيل خوانده (ظهيرنويس) ردیف دوم، جلسه اول دادرسي
- ۱۴۲ لايحه دفاعيه وكيل خوانده (ظهيرنويس) ردیف دوم، جلسه اول دادرسي
- نمونه لايحه تبادل / پاسخ وكيل خواهان به خوانده (در جلسه اول رسيدگي حقوقي) اعلام فسخ

اجاره به شرط تملیک).....	۱۴۷
لایحه دفاعیه وکیل خوانده (جلسه اول رسیدگی) در برابر خواسته تأیید و تنفیذ (اعلام) نسخ	
معامله به علت.....	۱۴۹
« نمونه لایحه دفاعیه خوانده / جلسه اول رسیدگی حقوقی » اعلام فسخ با جواز خیار تبعیز	
.....	۱۵۱
« نمونه لایحه دفاعیه خوانده / جلسه اول رسیدگی حقوقی » مطالبه خسارت تأخیر در تأدیه در	
باب مشارکت مدنی.....	۱۵۲
نمونه رأی دادگاه تأیید و تنفیذ (اعلام) فسخ عقد بیع موضوع قرارداد.....	۱۵۳
« نمونه لایحه دفاعیه / جلسه اول رسیدگی / دادگاه حقوقی » اعلام فسخ قرارداد با جواز حاصل	
از خیار تبعیز صفت.....	۱۵۵
لایحه فرجام خواهی به دیوان عالی کشور.....	۱۵۷
لایحه تجدیدنظر خواهی وکیل محکوم علیه به دادگاه تجدید نظر استان ... (محکومیت از بابت	
ظهرنویسی پشت چک).....	۱۶۵
«نمونه لایحه تجدیدنظر خواهی» محکومیت به پرداخت وجه و خسارت تأخیر/ ضمانت عدم	
اجرای تعهدات لایحه دفاعیه وکیل خوانده در برابر.....	۱۷۴
«نمونه لایحه تجدیدنظر خواهی» محکومیت به پرداخت وجه و خسارت تأخیر/ ضمانت عدم	
اجرای تعهدات لایحه دفاعیه وکیل خوانده در برابر.....	۱۷۶
«نمونه لایحه دفاعیه وخوانده/ تقویت منافع اطفال خود و توسط پلیس به پارکینگ.....	۱۷۸
«نمونه لایحه دفاعیه وخوانده/ جلسه اول رسیدگی حقوقی / واخواهی / الزام واخواه به پرداخت	
وجه یک طرفی چک.....	۱۷۹
«نمونه لایحه تجدیدنظر خواهی / از رأی دادگاه حقوقی / چک سفید امضاء».....	۱۸۰
«نمونه لایحه تبادل مرحله تجدیدنظر حقوقی» اعسار و تقسیت محکوم به/ چک.....	۱۸۲
«نمونه لایحه تبادل مرحله تجدیدنظر حقوقی» قاعده منع تحیل دلیل به نفع طرف مقابل.....	۱۸۳
«نمونه لایحه تبادل مرحله تجدیدنظر حقوقی» قاعده منع تحیل دلیل به نفع طرف مقابل.....	۱۸۴
«نمونه لایحه تبادل مرحله تجدیدنظر حقوقی».....	۱۸۵
لایحه دفاعیه وکیل خوانده در برابر دعوی خواهان به خواسته مطالبه وجه (سفته، برات، چک) /	
جلسه اول دادرسی.....	۱۸۶
لایحه دفاعیه وکیل خوانده (جلسه اول دادرسی) در برابر دعوی خواهان به خواسته اعلام بطلان	
عقد به واسطه اشتباه.....	۱۹۲
«لایحه/ تجدیدنظر خواهی الزام به تأدیه ثمن بدلیل خیار تبعیز».....	۱۹۷
لایحه دفاعیه وکیل خوانده در جلسه اول رسیدگی در برابر دعوی خواهان (ایفاء دین).....	۱۹۹
«نمونه لایحه دفاعیه خوانده/ جلسه اول رسیدگی حقوقی».....	۲۰۳
لایحه دفاعیه وکیل خوانده در جلسه اول رسیدگی در برابر دعوی خواهان (ابراء).....	۲۰۴

- لايحه دفاعيه وكيل خوانده در جلسه اول دادرسي، در برابر دعوي خواهان استرداد وجه و اريز شده به حساب خوانده ۲۱۱
- «نمونه لايحه تبادل / پاسخ وكيل خواهان به خوانده» (در جلسه اول رسيدگي حقوقي / الزام به ايفاي تعهدات قراردادي) ۲۱۵
- لايحه وكيل خواهان (زوجه - جلسه اول دادرسي) به خواسته مطالبه نفقه معوقه و تعيين نفقه ماهيانه ۲۱۷
- لايحه دفاعيه وكيل خوانده (جلسه اول دادرسي) به خواسته مطالبه نفقه معوقه افراد واجب النفقه ۲۲۰
- لايحه تجديدنظر خواهي وكيل محكوم عليه (لواط) به ديوان عالي کشور ۲۲۲
- «نمونه لايحه تبادل / پاسخ وكيل خواهان به خوانده» (در جلسه اول رسيدگي حقوقي / الزام به ايفاي تعهدات قراردادي / ادعای تبديل تعهد) ۲۲۶
- لايحه وكيل شاكي در برابر متهم موضوع اتهام: دفن جنازه و اختفاء ادله جرم (قتل) ۲۲۸
- لايحه دفاعيه وكيل خوانده (متهم) در برابر دعوي خواهان (واهب) رجوع از هبه ۲۳۲
- لايحه وكيل جديد خواهان (جلسه اول دادرسي) به خواسته: تأييد و تنفيذ (اعلام) فسخ عقد نكاح به علت فقدان وصف ۲۳۴
- «نمونه لايحه تبادل / پاسخ وكيل خواهان به خوانده» ۲۳۶
- «نمونه لايحه تبادل / پاسخ وكيل خواهان به خوانده» ۲۳۷
- لايحه دفاعيه وكيل خوانده در جلسه اول رسيدگي در برابر دعوي خواهان (حجر) ۲۳۸
- «نمونه لايحه تجديدنظر خواهي از رأی حقوقي» ۲۴۲
- لايحه دفاعيه وكيل خوانده در جلسه اول رسيدگي در برابر دعوي خواهان (تأديه به غير داين) ۲۴۵
- لايحه دفاعيه وكيل خوانده (جلسه اول دادرسي) در برابر دعوي خواهان به خواسته ابطال گواهينامه اختراع و مطالبه خسارات معنوي و مادي ۲۵۰
- «نمونه لايحه تبادل در مرحله فرجامي حقوقی طلاق بدليل ازدواج مجدد ۲۵۷
- لايحه دفاعيه وكيل خوانده در جلسه اول رسيدگي در برابر دعوي خواهان (عسر و حرج زوجه) ۲۵۹
- لايحه دفاعيه وكيل خوانده در جلسه اول رسيدگي در برابر دعوي خواهان (عسر و حرج زوجه) ۲۶۶
- لايحه دفاعيه وكيل خوانده در جلسه اول رسيدگي در برابر دعوي خواهان (سفته) ۲۷۰
- «نمونه لايحه تبادل / پاسخ وكيل خواهان به خوانده» (در جلسه اول رسيدگي حقوق / مطالبه مهر / ابراء) ۲۷۴
- «نمونه لايحه تجديدنظر خواهي» رجوع از هبه / ابراء / حق ديني / عين معين ۲۷۶
- «نمونه لايحه تبادل در مرحله فرجامي» ۲۷۸

لایحه دفاعیه وکیل خوانده در جلسه اول رسیدگی در برابر دعوی خواهان (تهاتر) ورشکستگی	۲۷۹
لایحه دفاعیه وکیل خوانده در جلسه اول رسیدگی در برابر دعوی خواهان (تهاتر قراردادی).....	۲۸۴
«نمونه لایحه تبادل / پاسخ وکیل خواهان به خوانده».....	۲۸۹
«نمونه لایحه تبادل / پاسخ وکیل خواهان به خوانده».....	۲۹۰
«نمونه لایحه دفاعیه خوانده / جلسه اول رسیدگی حقوقی / تهاتر قراردادی».....	۲۹۱
لایحه دفاعیه وکیل خوانده در جلسه اول رسیدگی در برابر دعوی خواهان (خیار عیب).....	۲۹۵
لایحه وکیل خواهان تقابل به خواسته مطالبه حقوق زارعانه در برابر دعوی اصلی خلع ید.....	۳۰۰
لایحه دفاعیه وکیل خوانده (جلسه اول دادرسی) در برابر خواسته خواهان به (۱) الزام به تنظیم سند رسمی انتقال (۲) مطالبه خسارت وجه التزام قراردادی.....	۳۰۴
لایحه وکیل جدید خواهان (جلسه اول دادرسی) به خواسته الزام خوانده به تقسیم (تقسیم به رد)	۳۰۸
لایحه دفاعیه وکیل خوانده (احد از شرکاء) در برابر دعوی خواهان به خواسته الزام به تقسیم به	۳۱۲
تعدیل مال غیر منقول.....	۳۱۲
نمونه لایحه دفاعیه خوانده / جلسه اول رسیدگی حقوقی.....	۳۱۸
نمونه لایحه دفاعیه خوانده / جلسه اول رسیدگی.....	۳۱۹
لایحه وکیل خوانده احد از شرکاء در اعتراض به دستور فروش مال مشاع غیر قابل افراز.....	۳۲۰
لایحه دفاعیه وکیل خوانده در جلسه اول رسیدگی در برابر دعوی خواهان (انتخاب حصه).....	۳۲۴
«نمونه لایحه تبادل / پاسخ وکیل خواهان به خوانده».....	۳۳۰
«نمونه لایحه تبادل / پاسخ وکیل خواهان به خوانده».....	۳۳۱
لایحه دفاعیه وکیل شریک خوانده (جلسه اول رسیدگی) در برابر خواسته خواهان به تقسیم مال	۳۳۲
الشرکه.....	۳۳۲
«نمونه لایحه تبادل / پاسخ وکیل خواهان به خوانده».....	۳۴۰
«نمونه لایحه تبادل / پاسخ وکیل خواهان به خوانده».....	۳۴۱
لایحه دفاعیه وکیل خوانده در جلسه اول رسیدگی در برابر دعوی خواهان (غبن فاحش در	۳۴۲
تقسیم).....	۳۴۲
لایحه دفاعیه وکیل خوانده در جلسه اول رسیدگی در برابر دعوی خواهان (ارث و تملک) (تقسیم	۳۴۸
ترکه مشاعی).....	۳۴۸
لایحه دفاعیه وکیل خوانده در جلسه اول رسیدگی در برابر دعوی خواهان (الزام به تقسیم	۳۵۳
«مهایات».....	۳۵۳
لایحه دفاعیه وکیل خوانده در جلسه اول رسیدگی در برابر دعوی خواهان (افراز دین).....	۳۵۵
لایحه دفاعیه وکیل خوانده در جلسه اول رسیدگی در برابر دعوی خواهان (تقسیم مال الشرکه)	۳۵۸
(دینی).....	۳۵۸

لايحه دفاعيه وكيل خواننده در جلسه اول رسيدگي در برابر دعوى خواهان (تقسيم منافع «مهايات») و خلع يد مستأجر..... ۳۶۴

لايحه دفاعيه وكيل خواننده در جلسه اول رسيدگي در برابر دعوى خواهان (حق زارعانه)..... ۳۶۸

لايحه دفاعيه وكيل خواننده در جلسه اول رسيدگي در برابر دعوى خواهان (حق ريشه)..... ۳۷۴

لايحه دفاعيه وكيل خواننده در جلسه اول رسيدگي در برابر دعوى خواهان (انتقال حق كارافه)..... ۳۸۱

لايحه دفاعيه وكيل محكوم له در برابر اعتراض شخص ثالث نسبت به توقيف پلاك ثبتي..... ۳۸۷

لايحه وكيل خواهان تقابل در اعتراض به عدم توقيف ملك مسكوني فاقد سابقه ثبتي..... ۳۹۰

لايحه وكيل در اعتراض به توقيف اموال غير منقول دولتي قبل از يكسال و نيم..... ۳۹۲

لايحه وكيل شهرداري در اعتراض به قرار تأمين خواسته و توقيف اموال شهرداري..... ۳۹۶

لايحه اعتراض وكيل محكوم عليه در توقيف مستثنيات دين (اجرايي)..... ۳۹۹

فصل چهارم: پرونده مربوط به ماده ۵۶ قانون جنگل ها و مراتع کشور..... ۴۰۳

رأى دادگاه / اعتراض به رأى هيأت حل اختلاف موضوع مواد ۱۴۷ و ۱۴۸ اصلاحى قانون ثبت..... ۴۰۴

رأى دادگاه تجديدنظر استان / رد تجديدنظر خواهي..... ۴۰۶

لايحه وكيل خواهان (جلسه اول رسيدگي)..... ۴۰۷

لايحه دفاعيه سازمان جنگل ها (خواننده)..... ۴۰۹

لايحه تجديدنظر خواهي وكيل خواهان..... ۴۱۲

لايحه وكيل جهت تكميل قرار كارشناسي..... ۴۱۶

رأى دادگاه عمومي / قرار عدم استماع دعوى..... ۴۱۹

رأى دادگاه عمومي / رد دعوى..... ۴۲۰

لايحه تجديدنظر خواهي وكيل خواهان (مرحله تجديدنظر)..... ۴۲۱

لايحه وكيل تجديدنظر خواه..... ۴۲۷

رأى دادگاه تجديدنظر استان / رد تجديدنظر خواهي..... ۴۲۹

لايحه تجديدنظر خواهي وكيل تجديدنظر خواه..... ۴۳۰

لايحه / اعتراض به رأى درخواست اعمال تبصره ۲ ماده ۱۸..... ۴۴۱

لايحه وكيل تقاضاي اعمال تبصره ۲ ماده ۱۸ ق.ت.دع.ا..... ۴۵۰

رأى شعب تشخيص سابق ديوان عالي کشور / نقض رأى مندرج در دادنامه به علت خلاف بين

شرع و قانون بودن..... ۴۵۳

فصل پنجم: خلع يد..... ۴۵۶

بخشنامه بي اعتباري..... ۴۵۷

دستور دادگاه به منظور استعلام از شوراي اسلامي شهر..... ۴۵۸

لايحه وكيل به دادگاه حقوقي يك..... ۴۵۹

۴۶۰	رای دادگاه حقوقی یک / خلع ید
۴۶۶	رای تصحیحی دادگاه حقوقی یک / خلع ید
۴۶۸	لایحه فرجامی وکیل به منظور تجدیدنظرخواهی
۴۷۶	لایحه / خطاب به دادگاه عمومی حقوقی
۴۸۱	لایحه وکیل به دادگاه
۴۸۳	لایحه احد از خواندگان
۴۸۴	رای دادگاه عمومی حقوقی / خلع ید / وارد ثالث
۴۸۸	رای دادگاه تجدیدنظر استان / تأیید دادنامه بدوی
۴۸۹	فصل ششم: تخلیه
۴۹۰	تجدیدنظر از رای موضوع دادنامه شماره ۱۰۴۵-۷۴/۷/۴
۴۹۲	گفتار در دعوی درخواست تجویز انتقال منافع
۵۰۶	فصل هفتم: آراء وحدت رویه پیرامون عقد اجاره
۵۰۷	آراء وحدت رویه قضائی پیرامون حق سرقفلی؛ حق کسب و پیشه و تجارت
۵۱۴	(۱۵) نظریه‌های مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه پیرامون عقد اجاره
۵۴۱	(۶۹) اندیشه‌های قضائی سرکارم اجاره

«هو المدبّر الامور»

مقدمه

رسیدگی به مسائل کیفری^۱ علاوه بر حقوق اشخاص، به نظم جامعه نیز مربوط می‌شود و حائز اهمیت بسیار است و به همین دلیل:

اولاً، بخشی از آن بنا به مصالحی، به دادگاه‌های انقلاب محول شده است؛

ثانیاً، بدون هزینه انجام می‌گیرد؛ یعنی وقتی جرمی واقع شد، نظام قضائی به محض اعلام یا شکایت، وارد عمل می‌شود و تمام تحقیقات لازم را برای کشف حقیقت و حصول نتیجه مطلوب انجام می‌دهد و شاکی یا اعلام کننده جرم، لازم نیست هزینه‌ای پردازد و زحمت اثبات ادعا را بکشد. دادگستری در مسائل کیفری بنا به وظیفه قانونی خود اعلام می‌کند و این رسیدگی هر هزینه‌ای هم داشته باشد از بودجه عمومی تأمین می‌شود.

ثالثاً، همراه دادگاه‌های کیفری سازمانی وجود دارد که رسیدگی ابتدایی به جرایم را به عهده دارد. بنابراین تشکیلات کیفری دارای دو بخش اساسی است:

۱. دادسرا و ۲. دادگاه.

۱. دادسرا و وظیفه آن

الف) معرفی دادسرا: هر اجتماعی به نظم نیاز دارد و البته در هر اجتماعی افرادی پیدا می‌شوند که به هر علتی تابع نظم نیستند و با ارتکاب جرم، نظم اجتماع را مختل می‌کنند.

شخصی که در جامعه از یک عمل مجرمانه صدمه دیده است از دادگاه می‌خواهد که بر اساس ضوابط و مقررات مصوب با فردی که مرتکب جرم شده برخورد و او را مجازات کند.

پس اگر بخواهیم طرحی ساده از دادگاه ارائه کنیم باید مثلثی ترسیم کنیم که در دو گوشه آن طرفین اختلاف قرار دارند که با یکدیگر معارض هستند و در گوشه دیگر آن قاضی قرار دارد که بیطرف است و باید در خصوص اختلاف آنان حکم براند. این وضعیت کلی نظم در جامعه است که با یک فرمول

ساده بیان شد ولی در حقیقت موضوع به این سادگی نیست و جامعه با وجود اینکه از افراد تشکیل شده است، در عین حال، دارای شخصیت و هویت و حیثیتی است که از شخصیت و هویت و حیثیت افراد تشکیل دهنده آن جداست. بنابراین، اولاً، هر جرمی الزاماً متوجه افراد و اشخاص نیست و ممکن است بدون اینکه به شخص

خاصی صدمه بزند حقوق و منافع عمومی را هدف قرار داده باشد.

ثانیاً، هر جرمی که علیه شخص اتفاق می افتد علاوه بر اینکه به آن شخص صدمه می زند، وجدان عمومی را هم خدشه دار و بر حقوق عمومی خلل وارد می کند و نظم و امنیت اجتماع را به هم می زند.^۱ ثالثاً، با توجه به شرایط و مقررات و روابط پیچیده حاکم بر اجتماع و فنی و تخصصی بودن موضوع، در آنجایی هم که جرم علیه شخص اتفاق می افتد، برای شخص این امکان وجود ندارد که آن را به راحتی کشف و دلایل آن را گردآوری و در دادگاه ارائه می کند و باید ارگانی از جامعه او را یاری نماید.

پس وقتی پذیرفته شد که جامعه هم شخصیت و حیثیتی مستقل دارد بدیهی است که این شخصیت و حیثیت باید دارای متولی و حامی باشد و این متولی «دادستان»^۲ است که در اداره ای به نام «دادسرا»^۳ و با کمک قضایی به نام «بازپرس» و «دادیار»^۴ این وظیفه مهم را به عهده دارد و فرمایش بر نیروی انتظامی نیز مطاع است.^۵

ب) وظیفه دادسرا: دادسرا بخشی است که به ریاست دادستان اداره می شود. وظایف دادستان در قانون مشخص است ولی سه وظیفه دادستان مهم تر و اساسی تر است.

۱- اولین وظیفه دادستان این است که وقتی جرمی اتفاق افتاد و یا شکایتی مطرح شد که حاکی از وقوع جرمی بوده، دستور پیگیری و رسیدگی صادر می کند^۶ و این پیگیری و رسیدگی تحت تعلیمات دادستان یا دادیار (معاون قضائی او) و یا بازپرس مستقیماً و یا توسط نیروی انتظامی انجام می گیرد. نهایتاً، اگر دلایل کافی بر وقوع جرم و یا بر ارتکاب جرم به دست نیامد، پرونده مختومه می شود ولی اگر دلایل

۱- من قتل نفساً بغير نفس او فساد فی الارض، فكلما قتل الناس جميعاً و من احياء فكلما احيا الناس جميعاً... قرآن کریم، سوره مبارکه مائده، آیه ۳۲- فلسفه ای که دادسرا بر آن استوار شده، مکتب دفاع اجتماعی defense sociale است که پس از تحولاتی، با عنوان «مکتب دفاع اجتماعی نو» بر فرهنگ حقوقی دنیای متمدن حاکم گردیده است.

2- prosecutor or prosecuting attorney.

3- minister public or procurator's office or procurator's office.

۴- نیروی انتظامی از جهتی که وظایفش به دادگستری ارتباط پیدا می کند، به تعبیر قانونگذار ضابط دادگستری نامیده می شود و دادستان از نظر قضائی قانوناً رئیس ضابطین دادگستری است.

۵- دادستان وظایف زیادی دارد که به بحث ما مرتبط نیست و آنچه گفته شد بخشی از وظایف دادستان است.

کافی به دست آمد. علیه متهم کیفرخواست صادر می‌شود و از دادگاه تقاضا می‌شود متهم را محاکمه کند و برایش مجازات تعیین نماید. پس با این ترتیب در مثلی که قبلاً ترسیم شد، در یک گوشه دادگاه قرار دارد که یک نهاد بیطرف محسوب می‌شود، در گوشه‌ای دیگر متهم و بالاخره در سومین گوشه، هم دادستان قرار دارد و هم شخصی که جرم علیه او اتفاق افتاده است. بنابراین، همان گونه که ملاحظه می‌شود، بی‌طرفی دادگاه همواره محفوظ است و دادگاه مجبور نیست در آن واحد هم مدافع حقوق عمومی و هم بیطرف باشد.

- دومین وظیفه دادستان تولیت امور حسبی^۱ است که این وظیفه در بخشی از دادسرا بهنام «سرپرستی» مستقر است و مسؤول سرپرستی یکی از معاونان دادستان محسوب می‌شود. امور حسبی کارهایی است که باید بدون اینکه کسی درخواستی بکند انجام گیرد و به همین دلیل است که آنها را حسبی^۲ نامیده‌اند.

ماده ۱ قانون امور حسبی آن را چنین تعریف کرده است:

«امور حسبی اموری است که دادگاه‌ها مکلفند نسبت به آن امور اقدام نموده و تصمیمی اتخاذ نمایند بدون اینکه رسیدگی به آنها موقوف بر اختلاف و منازعه بین اشخاص و اقامه دعا از طرف آنها باشد.»

از مصادیق بارز امور حسبی رسیدگی به امور صغار بی‌سرپرست و عدم محجور آن است. دادستان وظیفه دارد به محض اینکه مطلع شد صغیر بی‌سرپرستی وجود دارد، فوراً برای تعیین سرپرست و نظارت بر اداره اموال وی اقدام کند. دادستان وظیفه دارد وقتی که از فوت شخص بلاوارث مطلع شد، فوراً اقدام لازم را برای جلوگیری از حیف و میل و اتلاف ماترک وی به عمل آورد و ماترک را به تملک عموم درآورد. امتثال اینها از مصادیق امور حسبی است که در قانون امور حسبی و مقررات مدنی ذکر شده است.

- سومین وظیفه دادستان اجرای احکام کیفری است که این وظیفه نیز در بخش دیگری از دادسرا با عنوان «اجرای احکام کیفری» در نظر گرفته شده است. و مسؤول این بخش نیز یکی از معاونان دادستان است. وقتی که دادستان متهمی را مورد تعقیب قرار داد و آن متهم را با صدور کیفرخواست به دادگاه

1- Les affaires gracieux - gracieuse or probate matters or non - contentious affairs or non - litigious affairs.

۲- حسب بر وزن ترمه از مفهوم اعتراض و تعرض به امری گرفته شده و امور حسبی اموری است که اقدامات مقامات رسمی در آنها حاجت به شکوی، خصومت و تظلم ندارد بلکه مقامات صلاحیت‌دار باید ارتجاعاً متعرض و متصدی و مباشر آن امور شوند - امور حسبی از مقوله عبادات و خیرات لازم نیست باشد. و محتسب هم از این باب است که سابقاً امور حسبی را به مفهومی اوسع از حالیه تصدی می‌کرد جز آن قدر که محتاج به اجتهاد بوده است. (دکتر محمد جعفری لنگرودی، ترمینولوژی حقوق)

معرفی نمود و پس از رسیدگی، جرم آن متهم در دادگاه ثابت شد و برای او مجازات تعیین گردید. دادستان وظیفه دارد بر اساس ماده ۴۸۴ ق.آ.د.ک. جدید مصوب ۹۲ آن حکم را در مورد محکوم اجرا کند.

۲. دادگاه کیفری (یک / دو)

وظیفه دادسرا رسیدگی و تحقیقات در مورد جرایمی است که اعلام شده و یا وقوع آنها به اثبات رسیده است. دادسرا در انجام این وظیفه خود به گردآوری دلایل و شناسایی مرتکب و معرفی او به دادگاه برای مجازات اقدام می‌کند، مثلاً وقتی به دادستان اعلام می‌شود که جسد شخصی که مورد اصابت گلوله قرار گرفته، در حاشیه فلان خیابان پیدا شده است، دادستان رسیدگی به موضوع را به یکی از بازپرسان ارجاع می‌کند و بازپرس تحقیقات لازم را با کمک پلیس تا آنجا که قاتل شناسایی و دستگیر شود به عمل می‌آورد و پرونده را پس از تکمیل به نظر دادستان می‌رساند و در صورتی که دادستان تحقیقات انجام شده را کامل و دلایل را برای طرح موضوع در دادگاه کیفری یک کافی دانست، پرونده را با صدور کیفرخواست به دادگاه ارسال و از دادگاه درخواست می‌کند تا متهم را محاکمه و محکوم نماید. یا وقتی که کسی به دادستان شکایت می‌کند که خانه‌اش مورد دستبرد سارق قرار گرفته است، دادستان دستور رسیدگی صادر می‌کند و تحقیقات مقدماتی توسط پلیس و

بازپرس یا دادیار تا جایی که به نتیجه برسد، انجام می‌گیرد و همانا اگر سارق شناسایی و دستگیر شد برای محاکمه به دادگاه کیفری دو معرفی می‌گردد. پس مرحله بعدی رسیدگی به جرایم دادگاه کیفری است.

مضافاً قانونگذار بنا به مصالحی و به موجب ماده ۲۹۴ ق.آ.د.ک. رسیدگی به بخشی از جرائم را به دادگاه انقلاب و بخشی دیگر را به دادگاه‌های نظامی محول کرده است. بنابراین دادگاه‌های کیفری به چهار گروه:

دادگاه‌های کیفری یک و دادگاه‌های کیفری دو و دادگاه انقلاب و دادگاه‌های نظامی تقسیم می‌شوند. در این میان صلاحیت‌های دادگاه‌های کیفری دو قاعده و صلاحیت‌های دادگاه‌های کیفری یک و انقلاب و نظامی استثناء محسوب می‌شود. به عبارت دیگر، اصل بر این است که رسیدگی به همه جرائم در صلاحیت دادگاه‌های کیفری دو است به استثنای جرائمی که قانون آنها را در صلاحیت دادگاه کیفری یک و دادگاه‌های انقلاب و نظامی قرار داده است. به عنوان قاعده کلی، باید در نظر داشت که رسیدگی در دادگاه کیفری در دو مرحله صورت می‌گیرد: مرحله نخستین و مرحله تجدیدنظر. منظور از دو

مرحله‌ای بودن این نیست که الزاماً یک مسئله باید دو بار رسیدگی شود بلکه منظور این است که اگر یکی از طرفین به نتیجه رسیدگی در بار اول معترض بود حق دارد درخواست تجدیدنظر کند و در این صورت موضوع یک بار دیگر در دادگاه تجدیدنظر مطرح می‌شود.

دادگاه کیفری پس از وصول پرونده معمولاً جلسه محاکمه تشکیل می‌دهد. در این جلسه باید دادستان یا معاون قضائی او «دادیار» شاکی و متهم حضور داشته باشند و دادستان و شاکی هر کدام از موضع خود درباره جرمی که اتفاق افتاده صحبت می‌کنند سپس متهم سخن می‌گوید و نهایتاً دادگاه بر اساس دلایل موجود در پرونده و اظهارات طرفین اگر دلایل را برای توجه اتهام کافی دانست، متهم را محکوم و در غیر این صورت، متهم را تبرئه می‌کند.

با حفظ مقدمات مذکور:

این کتاب به عنوان جلد پنجم از مجموعه ۱۰ جلدی راهنمای نگارش لوایح (فن دفاع) به کاربران عزیز عرضه می‌گردد امید است هر اجرای عدالت و احقاق حق مثمر واقع گردد.

(بعون ... تعالی)

جعفر اخترنیا

www.ketab.ir